

Ukratko rečeno, predavanja su, svako na svoj način, pokušala da daju odgovor na pitanje – zašto smo ovde gde smo? – kako glasi naslov predavanja Zrinke Mileušnić sa Inštituta za dediščino Sredozemlja iz Pirana. Moglo bi se reći da je ovo predavanje, održano poslednjeg dana skupa, i po koncepciji i po sadržaju sublimiralo sve ono što se moglo čuti prethodnih dana. Pozivajući se na primere projekata u kojima je sama učestvovala, gotovo u formi ispovesti, autorka govori o tome kako su ona i članovi tima došli u susret sa osmanskim materijalnom kulturom, kuda su ih ti susreti odveli, kako su im pristupili, kao i kakvi su istraživački ciljevi u budućnosti.

Predavanja su, kao što je već napomenuto, pratila još dva segmenta skupa. Prvi od njih je izložba crteža – "U susret drugosti", autora Nikole Stepkovića, koja je bila postavljena takođe u prostorijama Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka – kroz koje se preispituje "epsko poreklo" stereotipnih slika o osmanskoj prošlosti. Drugi prateći segment predstavljale su projekcije filmova sa osmanskim temama kao i diskusije koje su im sledile, uz moderaciju Predraga Ivanovića. Namenjani zainteresovanima svih uzrasta i stupnjeva obrazovanja, ovi prateći programi Skupa skrenuli su pažnju na recepciju osmanske prošlosti i baštine u popularnoj kulturi naše zemlje.

Ukoliko se na samom kraju ovog prikaza osvrnemo na proklamovane ciljeve *Nedelje osmanskog nasleđa* možemo reći da su oni u potpunosti ostvareni. Međutim, to ni u kom slučaju ne znači da je posao gotov. Sasvim suprotno, pred učesnicima kao i pred organizatorima Skupa još su godine i godine predanog rada ne bi li osmanska prošlost, kako u akademskoj, tako i u široj zajednici, dobila pažnju kakvu u svakom slučaju zaslužuje. Neka uspeh prve *Nedelje osmanskog na-*

sleđa bude podsticaj da se ovaj posao nastavi i da se na njemu istraje.

Vladimir V. Mihajlović

Međunarodna naučna konferencija *Fingerprinting the Iron Age: Approaches to identity in the European Iron Age. Integrating South-Eastern Europe into the debate.* Magdalene College Cambridge – McDonald Institute for Archaeological Research – University of Cambridge, 23-25. 09. 2011. godine.

Međunarodna konferencija *Fingerprinting the Iron Age: Approaches to identity in the European Iron Age. Integrating South-Eastern Europe into the debate* održana je u periodu od 23. do 25. septembra 2011. g. u Kembridžu, u organizaciji Modlen koledža, McDonald instituta za arheološka istraživanja i Univerziteta u Kembridžu. Tema konferencije bila je diskusija o identitetima u periodu gvozdenog doba, a ciljevi su bili usmereni ka integraciji naučnika iz Jugoistočne Evrope u tokove istraživanja na prostoru Zapadne (prvenstveno Velike Britanije), međusobnom upoznavanju trenutnog stanja istraženosti i postojećih rezultata, kao i povezivanju istraživača sa sličnim interesovanjima u zajedničku mrežu kontakata i saradnje. Na konferenciji je učestvovalo 43 stručnjaka (arheologa, istoričara, antropologa i sociologa) iz dvanaest zemalja (Velika Britanija, Holandija, Nemačka, Austrija, Mađarska, Slovenija, Hrvatska, Srbija, Rumunija, Bugarska, SAD, Australija), sa ukupno 41 izlaganjem. Prezentacije su bile raspoređene u dvanaest sesija organizovanih po tematskim celinama, od kojih je šest formirano na osnovu geografskog kriterijuma, dve na osnovu tradicionalnih etničkih odrednica gvozdenodop-

skih zajednica, dve su imale karakter diskusija o teorijsko-metodološkim problemima i savremenim percepcijama gvozdenog doba, jedna se bavila pitanjem naseljavanja u kontekstu formiranja gvozdenodopskih identiteta i jedna ulogom nakita u istom kontekstu. Iako su u najvećem broju slučajeva radovi organizovani po geografskom principu, njihovi sadržaji pokrivali su raznolik spektar pitanja, u rasponu od tipoloških rasprava do rodnih identiteta. Grupisanje izlaganja na ovakav način verovatno je bilo uslovljeno velikim brojem prijavljenih radova sa međusobno različitim tematikama i izrazito šarolikim pristupima.

Opšti zaključci konferencije, koji su izvedeni poslednjeg dana nakon predstavljanja svih izlaganja, mogu da se svedu na nekoliko glavnih zapažanja. Najpre, učesnici su se složili da period gvozdenog doba predstavlja specifično polje istraživanja prošlosti, budući da spaja arheološku i istorijsku perspektivu proučavanja, jer osim arheoloških na raspolaganju stoje i podaci iz klasičnih literarnih izvora, što dozvoljava njihovo međusobno upoređivanje i dopunjavanje, i ujedno otvara brojna teorijsko-metodološka pitanja. Upravo zbog ove okolnosti, zaključeno je i da se polje klasičnih studija umnogome može obogatiti upotrebom perspektive i rezultata postignutih unutar gvozdenodopskih studija, koje su mnogo više odmakle u kombinovanju arheoloških sa istorijskim podacima, mimo tradicionalnog viđenja koje klasičnim tekstovima kao izvoru informacija daje prioritet. Drugi generalni zaključak tiče se posebnog značaja gvozdenodopskih studija u kontekstu evropskog prostora, jer je ovaj period od početka njegovog proučavanja doživljavao ili kao vreme prvog evropskog jedinstva, ili kao vreme u kojem su traženi začeci savremenih nacionalnih/etničkih identiteta. Sledstveno to-

me, učesnici su postigli i konsenzus da distanciranje od prisutnog shvatanja o periodu gvozdenog doba kao "našeg" (tj. pojedinačnog nacionalnog ili evropskog) nije u potpunosti moguće jer su generacije evropskih istraživača odgajane u ovom ključu (dodatno opterećenim značenjem i značajem koje se pridaje klasičnom nasleđu), ali da osvešćenje ovih pozicija umnogome doprinosi boljem shvatanju i gvozdenog doba i istorija disciplina koje se njime bave. Takođe, izveden je i jednoglasan zaključak da je neophodna intenzivnija komunikacija i povezivanje istraživača gvozdenog doba iz različitih zemalja kako bi postojeća proučavanja dobila na kvalitetu. Sa tim u vezi, pokazana je spremnost da ova konferencija bude prva u nizu godišnjih okupljanja na kojima bi se obrađivale različite teme vezane za period gvozdenog doba.

Pored ovih zaključaka, neophodno je skrenuti pažnju na još nekoliko karakteristika konferencije u Kembridžu. Najpre (što je u nekoliko navrata podvučeno i na samom skupu), iako je tema bila vezana za identitet u najširem smislu značenja ovog koncepta, najveći broj izlaganja bavio se pitanjima etniciteta, bez obzira da li je unutar njih ova kategorija osporavana ili uzimana kao stalna i podrazumevajuća. Uzrok izraženom fokusiranju na etnicitet leži u okolnosti da je ova tema apsolutno preovladavala u gvozdenodopskim studijama pre promene kulturno-istorijske paradigme, pa njena nepromenjena aktuelnost zapravo predstavlja dalji pokušaj redefinisanja tradicionalnih pristupa. Bez obzira što je ovakav korak neophodan, brojni učesnici su ukazali da je preko potrebno usmeriti pažnju i na druge vrste identitetskih određenja kao što su rodni, profesionalni, mesni, religijski itd., upravo zato što su oni veoma dugo bili marginalizovani u odnosu na proučavanje kolektivnih identiteta širokog obima (tj. etnicite-

ta). Druga važna okolnost konferencije tiče se postojanja veoma različitih pristupa pitanjima identiteta, koji podrazumevaju upotrebu dijametralno suprotnih teorijsko-metodoloških okvira, od kulturno-istorijskih do konstruktivističkih. Ovakva situacija ukazuje da prethodni teorijsko-metodološki okviri nisu u potpunosti napušteni, ali takođe da oni nisu ni zamenjeni novom paradigmom čiji bi status mogao da se okarakterise kao vladajući. Umesto toga, trenutno stanje upućuje na raznovrsnost perspektiva, što može da se označi kao jedna od prednosti na polju gvozdenuodopskih studija jer isključivo preovladavanje jednog ili drugog tumačenjskog okvira može da dovede do jednostranih i podrazumevajućih shvatanja prošlosti koja pojednostavljaju veoma složene fenomene, kakav je između ostalih i identitet. Konačno, iako je konferencija bila usmerena ka integraciji Jugoistočne Evrope u debatu, budući da je ovaj prostor od strane organizatora verovatno bio shvaćen kao nedovoljno informisan o savremenim tendencijama u gvozdenuodopskim studijama, razlika između arheoloških tradicija na

osnovu geografskog kriterijuma nije bila uočljiva u meri u kojoj je bila korelacija između generacijske pripadnosti i upotrebljanih perspektiva za proučavanje identiteta. Tako su tradicionalna gledišta bila daleko prisutnija u izlaganjima kolega koji pripadaju srednjoj ili starijoj generaciji, dok je upotreba savremenijih teorijsko-metodoloških perspektiva preovladavala među generacijama doktoranada, bez obzira na akademsku sredinu iz koje potiču. Ovakva situacija ukazuje da je zamišljena integracija različitih akademskih tradicija neophodna jedino u smislu povećanja međusobnih komunikacija, dok su redefinisavanje pristupa i upotreba savremenih tendencija u proučavanju identiteta već odmakli sa nulte pozicije, bar kada su u pitanju pojedinačni naponi istraživača iz zemalja prisutnih na konferenciji.

*Vladimir D. Mihajlović, Ivan
Vranić, Marko Janković*